

บันทึก

เรื่อง สิทธิและหน้าที่ของผู้จัดการมรดกในการจัดการทรัพย์สินมรดกตามพินัยกรรม

กระทรวงมหาดไทยมีหนังสือ ที่ มท ๐๖๑๒/๑๔๐๐๑ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๓๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยกรมที่ดินแจ้งว่า นางอรรณพ วาตีเจริญ นายมุขำหมัด กลิ่นมาลัย และนายสมัย กลิ่นมาลัย ผู้จัดการมรดกนายหมัดใจ บุญมาเลิศ ขอจดทะเบียนขายที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๐๖๓ อำเภอบางกะปิ เนื้อที่ ๑๑-๓-๔๗ ไร่ ให้แก่ นายสุพจน์ บุญมาเลิศ ในราคา ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ยี่สิบล้านบาทถ้วน) ต่อเจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ซึ่งที่ดินดังกล่าวนายหมัดใจฯ เจ้ามรดก ได้ทำพินัยกรรมให้จัดตั้งมูลนิธิ แต่ผู้จัดการมรดกอ้างว่าจะขายที่ดินดังกล่าวเพื่อนำเงินที่ขายได้ไปประนีประนอมยอมความกับบุคคลภายนอกที่ร้องขอครอบครองปรปักษ์ และนำเงินส่วนที่เหลือไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของเจ้ามรดก ซึ่งกรมที่ดินพิจารณาแล้วมีความเห็นเป็น ๒ ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่า แม้ว่าพินัยกรรมของ นายหมัดใจ บุญมาเลิศ ฉบับลงวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๒๔ จะระบุให้นำที่ดินมรดกมาจัดตั้งเป็นมูลนิธิ แต่เมื่อการจัดการมรดกดังกล่าวมีเหตุขัดข้อง กล่าวคือ ผู้จัดการมรดกอ้างว่าที่ดินตามพินัยกรรม นายมะ แดงโกเมน นายเสริฐ อรุณพลทรัพย์ ได้ร้องต่อศาลขอได้มาโดยการครอบครองปรปักษ์ ผู้จัดการมรดกก็มีอำนาจที่จะขายที่ดินนั้นเพื่อนำเงินที่ขายได้ไปประนีประนอมยอมความกับผู้ร้องครอบครองปรปักษ์ และนำเงินส่วนที่เหลือมาบริจาคให้กับมัสยิด โรงเรียนสอนศาสนาและกิจการกุศลอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรมได้ เพราะถือว่าผู้จัดการมรดกกระทำการอันจำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งแจ้งชัดหรือโดยปริยายแห่งพินัยกรรม และเพื่อจัดการทรัพย์สินมรดกทั่วไป ตามมาตรา ๑๗๑๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๓๖/๒๕๔๑ และฎีกาที่ ๑๗๐๑/๒๕๒๐) ส่วนผู้จัดการมรดกจะนำเงินที่ขายได้ไปดำเนินการดังที่กล่าวอ้างหรือไม่เป็นเรื่องที่ผู้มีส่วนได้เสียจะต้องกล่าวเอาแก่ผู้จัดการมรดก มิใช่เรื่องที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณา

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า เมื่อนายหมัดใจ บุญมาเลิศ เจ้ามรดก ได้ทำพินัยกรรมระบุไว้โดยแจ้งชัดว่า ให้นำที่ดินมรดกมาจัดตั้งมูลนิธิ ผู้จัดการมรดกย่อมต้องจัดการไปตามคำสั่งตามพินัยกรรม ไม่มีอำนาจนำที่ดินนั้นไปจำหน่ายจ่ายโอนให้แก่บุคคลภายนอก เพราะเป็นการจัดการนอกเหนือคำสั่งในพินัยกรรม ซึ่งไม่อาจกระทำได้ (ตามนัยบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เดือนกันยายน๒๕๑๕ เรื่อง ผู้จัดการมรดกโอนทรัพย์สินในกองมรดกให้แก่บุคคลนอกพินัยกรรม)

กระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาเรื่องการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับการขายทรัพย์สินมรดกตามพินัยกรรมดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายและมีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาวินิจฉัยก่อน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) พิจารณาปัญหาข้อหารื้อดังกล่าวโดยได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน กรมการปกครองและกรุงเทพมหานคร) และผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ) แล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่า กรณีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๐๖๓ ตำบลหัวหมากใต้ อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๑๑ ไร่ ๓ งาน ๔๗ ตารางวา ตามเรื่องที่กระทรวงมหาดไทยหรือมานี้มีการฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาล ๒ คดี ดังนี้

๑. คดีหมายเลขดำที่ ๖๑๕๒/๒๕๓๕ คดีหมายเลขแดงที่ ๑๐๙๔/๒๕๓๗ นายมานะ แดงโกเมน ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๕ ขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งว่า ที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๐๖๓ ตำบลหัวหมากใต้ อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร บางส่วน เนื้อที่ประมาณ ๑ ไร่ ๓ งาน เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้องโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๓๘๒^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการครอบครองปรปักษ์ที่ดินและขอให้ศาลมีหนังสือแจ้งให้เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครทำนิติกรรมแก่ทะเบียนชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินในส่วนนี้ โดยใช้ชื่อผู้ร้องในโฉนดที่ดินดังกล่าวแทนนายหมัดใจ บุญมาเลิศ หรือผู้จัดการมรดกของนายหมัดใจ บุญมาเลิศ ต่อไป ซึ่งต่อมานายสมัย กลิ่นมัลย์ ผู้คัดค้านที่ ๑ นายมุฮัมมัด กลิ่นมัลย์ ผู้คัดค้านที่ ๒ และนางอรุณญา อรุณพลทรัพย์ ผู้คัดค้านที่ ๓ ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๕ คัดค้านคำร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยการครอบครองปรปักษ์ที่ดินดังกล่าว หลังจากนั้นผู้ร้องและผู้คัดค้านได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ ซึ่งระบุว่าผู้ร้องและผู้คัดค้านตกลงจะดำเนินการรังวัดแบ่งแยกและจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๐๖๓ ตำบลหัวหมากใต้ อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๑๒๐ ตารางวา ให้แก่ผู้ร้องตามแนวเขตที่ระบุไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความ หากผิติดให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของผู้ร้องและผู้คัดค้าน ค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมในการรังวัดและจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ผู้ร้องเป็นผู้ชำระแต่เพียงผู้เดียว และผู้ร้องไม่ตั้งใจเรียกร้องอื่นใดนอกจากนี้อีก ซึ่งศาลแพ่งได้มีคำพิพากษายอม ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ แล้ว สำหรับที่ดินส่วนที่เหลือนั้นเป็นกรณีที่ศาลยังจะต้องพิจารณาต่อไป

๒. คดีหมายเลขดำที่ ๙๘๒/๒๕๓๕ นายเสริฐ อรุณพลทรัพย์ ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๓๕ ขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งว่า ที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๐๖๓ ตำบลหัวหมากใต้ อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๑๑ ไร่ ๓ งาน ๔๗ ตารางวาเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้องโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๓๘๒^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการครอบครองปรปักษ์ที่ดินและขอให้ศาลมีหนังสือแจ้งให้เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครทำนิติ

^๑มาตรา ๑๓๘๒ บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาห้าปี ไซ้ว่าบุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์

^๒โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑), ข้างต้น

กรรมแก่ทะเบียนชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยใส่ชื่อผู้ร้องในโฉนดที่ดินดังกล่าวแทนนายหมัดใจ บุญมาเลิศ เจ้าของที่ดินเดิม ซึ่งต่อมานางอรรณพ อรุณพูลทรัพย์ หรือวาตีเจริญ ผู้คัดค้าน ได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๓๕ คัดค้านคำร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยการครอบครองปรปักษ์ที่ดินดังกล่าว ขณะนี้คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล

ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ปรากฏว่ามีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล จึงไม่อาจพิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวได้ เพราะเป็นกรณีเข้าลักษณะตามข้อ ๙^๓ (๑) แห่งระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าด้วยการรับปรึกษาให้ความเห็นทางกฎหมายของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ.๒๕๒๒ ที่กำหนดว่ากรรมการร่างกฎหมายจะไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล

(ลงชื่อ) ม. ตันเต็มทรัพย์

(นายไมตรี ตันเต็มทรัพย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ธันวาคม ๒๕๓๗

^๓ข้อ ๙ กรรมการร่างกฎหมายจะไม่พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล